Z BLOGU IUSTORIA

„Ručitel platí, až když dlužník nemůže.“ A kdy platí doopravdy

> *Věřitel nemusí dlužníka žalovat ani vymáhat exekucí. Stačí písemná výzva a marná lhůta. Čím se liší ručitel od spoludlužníka a avalisty a co dělat, když přijde výzva.*

TÝM IUSTORIA

5. 11. 2026 · 9 min čtení

Za bratra, za dceru, za vlastní firmu. Podpis ručitele se dává rychle a s pocitem, že jde o formalitu. Banka přece nejdřív půjde po dlužníkovi, obstaví mu účet, prodá, co má, a teprve až nic nezbude, ozve se ručiteli. Tak to v kanceláři slýcháme od lidí, kterým právě přišel dopis s výzvou k zaplacení celého zůstatku úvěru.

Zákon to postavil jinak. Věřiteli stačí, že dlužníka písemně vyzval a ten v přiměřené lhůtě nezaplatil. Žalobu ani exekuci proti dlužníkovi napřed vést nemusí a v některých případech se obejde i bez té výzvy.

Vysvětlíme, kdy po ručiteli věřitel opravdu může sáhnout, čím se ručitel liší od spoludlužníka a od toho, kdo se podepsal na směnku, a co udělat, když výzva přijde. A také proč ručitele nezachrání ani to, že dlužník projde oddlužením.

Co ručitel slibuje

Ručitelem se stává ten, kdo věřiteli prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník svůj dluh nesplní (§ 2018 odst. 1 občanského zákoníku). Prohlášení musí být písemné (§ 2018 odst. 2). Věta „kdyby něco, zaplatím to za něj“, řečená u stolu nebo do telefonu, ručení nezakládá.

Rozsah ručení určuje to, co jste podepsali. Ručit lze za jeden konkrétní dluh, ale také za dluhy budoucí nebo podmíněné, za soubor dluhů určitého druhu, které dlužníkovi vzniknou v určité době, nebo za různé dluhy z téhož právního důvodu (§ 2019 odst. 1). V praxi vídáme ručitelská prohlášení jednatelů za všechny dluhy z rámcové úvěrové smlouvy nebo za dluhy, které firmě u banky vzniknou během několika let. Jednatel, který je podepsal kvůli jednomu provoznímu úvěru, pak může ručit i za úvěry, které firma čerpala o pět let později.

Ručení stojí a padá s dluhem dlužníka. Předpokládá platný dluh (§ 2019 odst. 1) a zaniká, když zanikne dluh, který zajišťuje (§ 2026 odst. 1). Jedna výjimka ale postihuje právě podnikatele: ručení nezaniká, jestliže dluh zanikl proto, že zanikla právnická osoba, která byla dlužníkem (§ 2026 odst. 2). Firma může být dávno vymazaná z rejstříku a ručitel platí dál. Stejně tak ručení nekončí tím, že ze společnosti odejdete; jak se z něj vyvázat při rozchodu společníků, popisuje průvodce Jednatel a ručení.

Kdy může věřitel přijít za ručitelem

Podmínky stanoví § 2021 odst. 1 občanského zákoníku. Věřitel má právo požadovat splnění po ručiteli, jestliže dlužník nesplnil dluh v přiměřené lhůtě, ačkoli ho k tomu věřitel písemně vyzval. To je všechno. Zákon nevyžaduje, aby věřitel dlužníka žaloval, vedl proti němu exekuci nebo čekal, až se ukáže, že u něj nic není.

Nejvyšší soud to v rozsudku ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1198/2019, rozložil na tři kroky: dlužník nesplnil splatný dluh, věřitel ho k plnění vyzval a dlužník nezaplatil ani v přiměřené lhůtě poté. Pro výzvu je podle soudu písemná forma povinná (bod 9).

Výzva dlužníkovi přitom není jen formalita, kterou lze přeskočit. Zákon ji promíjí ve dvou situacích: když ji věřitel nemůže uskutečnit, nebo když je nepochybné, že dlužník nezaplatí (§ 2021 odst. 1 věta druhá). Nejvyšší soud ve stejném rozsudku uvedl příklady: věřitel nezná dlužníkovu adresu, dlužník nemůže výzvu převzít ze zdravot-

ních důvodů nebo doručení nebude mít žádný účinek, protože dlužník je insolventní. Pouhá domněnka věřitele, že dlužník platit nechce, ale nestačí (bod 9).

Pro ručitele z toho plyne první praktická rada. Přijde-li vám výzva k zaplacení, vyžádejte si kopii výzvy, kterou věřitel poslal dlužníkovi, a doklad o tom, kdy mu ji doručil. Nemá-li ji věřitel a nejde-li o některou ze zákonných výjimek, své právo vůči vám zatím uplatnit nemůže. Dluh tím nezmizí, ale získáte čas a přehled, za čím přesně věřitel jde. Platí to ovšem jen tehdy, když ručitelské prohlášení neříká nic jiného. Zákon odchylné ujednání nezakazuje (§ 1 odst. 2), a stojí-li v prohlášení, že zaplatíte na první výzvu věřitele bez ohledu na výzvu dlužníkovi, na chybějící výzvu se spoléhat nemůžete. Proto si nejdřív přečtěte, co jste podepsali.

Bylo-li ručení ujednáno jen na určitou dobu, věřitel si právo zachová, jestliže ručitele v této době vyzval k plnění (§ 2021 odst. 2). Konec doby ručení tedy nepomůže, pokud výzva přišla před ním.

Ručitel, spoludlužník, avalista: kdo za co odpovídá

Lidé za námi chodí s tím, že „jen ručili“. Pak se na smlouvě ukáže úplně jiný podpis.

Spoludlužník. Úvěrové smlouvy, typicky u manželů a partnerů, často nepoužívají ručení, ale spoludlužnictví. Spoludlužníci zavázaní společně a nerozdílně plní jeden za všechny a všichni za jednoho a věřitel může celé plnění nebo jeho libovolnou část požadovat na kterémkoli z nich (§ 1872 odst. 1). Spoludlužník je dlužníkem v plném rozsahu, i když z úvěru neviděl ani korunu. Žádná výzva druhému spoludlužníkovi se nevyžaduje. Spoludlužník, který zaplatil víc, než činí jeho podíl, má nárok na náhradu od ostatních (§ 1876 odst. 2), a nebylo-li dohodnuto jinak, mají se podíly za stejné (§ 1875).

Směnečný rukojmí (avalista). Podpis na směnce s doložkou „jako rukojmí“, nebo i pouhý podpis na líci směnky, není-li to podpis výstavce nebo směnečníka, zakládá směnečné rukojemství (čl. I § 31 zákona č. 191/1950 Sb., směnečného a šekového). Avalista je zavázán stejně jako ten, za koho se zaručil, a jeho závazek platí i tehdy, je-li zaručený závazek neplatný z jiného důvodu než pro vadu formy (čl. I § 32 odst. 1 a 2). Všichni podepsaní jsou majiteli směnky zavázáni společně a nerozdílně a majitel není vázán pořadím, v jakém se zavázali (čl. I § 47). Směnka je proto tvrdší než ručení. Proti směnečnému platebnímu rozkazu máte jen 15 dnů na námitky a musíte v nich uvést vše, co proti němu namítáte; k námitkám vzneseným později soud nepřihlédne (§ 175 odst. 1 a 4 občanského soudního řádu). Ke splacení nebo zajištění spotřebitelského úvěru se směnka až na úzkou výjimku u úvěru na bydlení použít nesmí (§ 112 zákona č. 257/2016 Sb.). Podrobněji o obraně proti směnce píše průvodce Zástava, směnka, rozhodčí doložka.

Manžel ručitele. Ručení podepisuje jeden z manželů, ale dopadnout může na oba. Věřitel se při výkonu rozhodnutí může uspokojit i z toho, co je ve společném jmění, jestliže dluh vznikl jen jednomu z manželů za trvání společného jmění (§ 731). Druhý manžel se může bránit tím, že vůči věřiteli projeví nesouhlas bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl. Potom lze společné jmění postihnout jen do výše, kterou by představoval podíl dlužníka po jeho zrušení a vypořádání (§ 732).

Co udělat, když přijde výzva

Výzva k zaplacení není rozsudek. Než zaplatíte, udělejte několik věcí v tomto pořadí.

Zjistěte, co jste podepsali. Ručitelské prohlášení, smlouva o úvěru s vaším podpisem jako spoludlužníka, nebo směnka? Za jaký dluh, do jaké výše a na jakou dobu? Bez listiny se o dalším postupu nedá rozumně rozhodnout.

Vyžádejte si podklady. Kopii písemné výzvy dlužníkovi a doklad o jejím doručení, aktuální vyúčtování dluhu rozepsané na jistinu, úroky, poplatky a smluvní pokuty.

Dejte vědět dlužníkovi a zeptejte se ho na námitky. Ručitel může vůči věřiteli uplatnit všechny námitky, které má proti věřiteli dlužník (§ 2023 odst. 1): že dluh byl zčásti zaplacen, že je smlouva neplatná, že je dluh promlčený nebo sankce nepřiměřená. Zaplatíte-li věřiteli bez vědomí dlužníka, může vám dlužník později namítnout všechno, co mohl namítnout věřiteli. Jakmile mu ale oznámíte, že věřitel uplatnil právo z ručení, musí vás na své námitky upozornit bez zbytečného odkladu, jinak je proti vám uplatnit nemůže (§ 2024). Uplatníte-li námitky, které vám dlužník sdělil, a neuspějí, nahradí vám dlužník náklady, které vám tím vznikly (§ 2023 odst. 2).

Hlídejte promlčení. Právo věřitele vůči ručiteli se nepromlčí dřív než právo vůči dlužníkovi (§ 2025 odst. 1). Uznání dluhu dlužníkem je ale vůči ručiteli účinné jen tehdy, vysloví-li s tím ručitel souhlas (§ 2025 odst. 2). Sami žádné uznání dluhu nepodepisujte, dokud nevíte, co uznáváte.

Zeptejte se, čí je to vina. Ručitel může plnění odepřít, jestliže věřitel zavinil, že pohledávka nemůže být uspokojena dlužníkem (§ 2022). Je to výjimka a věřitelovo zavinění musí ručitel tvrdit a doložit.

Jednejte. Věřitel, typicky banka, má zájem na tom, aby peníze dostal, ne aby vedl spor. Dohoda o splátkách bývá pro ručitele levnější než soudní řízení s náklady a úroky z prodlení navíc.

Než ručení podepíšete, trvejte na pevné částce a konkrétním úvěru. Prohlášení „za všechny dluhy z rámcové smlouvy“ nebo „za dluhy vzniklé do roku …“ vás může vázat i za úvěry, o kterých nevíte (§ 2019 odst. 1 občanského zákoníku).
Podepsal-li manžel ručení proti vaší vůli, napište věřiteli bez zbytečného odkladu poté, co se o tom dozvíte, že nesouhlasíte. Tím omezíte dosah dluhu na společné jmění (§ 732).
Po výzvě od věřitele si nejdřív vyžádejte vyúčtování, a nevylučuje-li ručitelské prohlášení výzvu dlužníkovi, i doklad o ní. Teprve pak se rozhodujte, zda a kolik zaplatit (§ 2021 odst. 1 a § 2023 občanského zákoníku).

Po zaplacení: co můžete chtít zpátky

Zaplatíte-li za dlužníka, vstupujete do práv věřitele a dlužník vám musí vyrovnat, co jste za něj zaplatili. Pohledávka na vás přechází i s příslušenstvím a zajištěním, třeba se zástavním právem k dlužníkově nemovitosti, a věřitel vám musí vydat potřebné doklady (§ 1937 odst. 2). O ty si řekněte hned při placení; za rok se shánějí hůř.

Platíte-li jen část, třeba ve splátkách, přechází na vás pohledávka jen v tom rozsahu. Na zbytek má věřitel přednost, i pokud jde o zajištění (§ 1938 odst. 1). Ze zástavy tedy dostanete něco až po něm.

Ručí-li za týž dluh více lidí, ručí každý věřiteli za celý dluh, ale mezi sebou mají stejná práva jako spoludlužníci (§ 2027). Ručitel, který zaplatil celý dluh, tak může po ostatních ručitelích chtít jejich díl.

Je-li dlužník v insolvenci, může věřitel chtít zaplacení po vás i během insolvenčního řízení; přihláška pohledávky jeho právo vůči ručiteli neomezuje (§ 183 odst. 2 insolvenčního zákona). Vy můžete pohledávku, která vám proti dlužníkovi vznikne tím, že věřitele uspokojíte, přihlásit jako podmíněnou (§ 183 odst. 3).

Oddlužení dlužníka ručitele nevysvobodí, naopak ho zasáhne dvakrát. Osvobození dlužníka od placení pohledávek nezbavuje ručitele povinnosti zaplatit věřiteli (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010). A protože se osvobození vztahuje i na ručitele, kteří mají vůči dlužníkovi právo postihu (§ 414 odst. 6 insolvenčního zákona), zbytek, který vám oddlužení neuhradí, už po dlužníkovi nevymůžete. Něco dostanete jen z oddlužení samého, a to jen tehdy, když svou pohledávku včas přihlásíte jako podmíněnou nebo vstoupíte do řízení na místo věřitele (§ 183 odst. 3). Ručíte-li za někoho, kdo míří do oddlužení, počítejte s tím, že dluh zůstane na vás.
Nejvyšší soud rozhodoval ještě podle dřívějšího znění insolvenčního zákona, kde stálo totéž pravidlo v § 414 odst. 3. Oddlužení podle něj vypořádává poměry dlužníka s jeho věřiteli, ne dluhy těch, kdo za něj ručí; pohledávka osvobozením nezaniká, jen ji po dlužníkovi nelze vymáhat, a ručení proto trvá (§ 2026 odst. 1 občanského zákoníku).

Přehled

Otázka	Odpověď	Ustanovení
Musí věřitel nejdřív vymáhat dluh po dlužníkovi?	Ne. Stačí písemná výzva dlužníkovi a marné uplynutí přiměřené lhůty.	§ 2021 odst. 1 občanského zákoníku
Kdy výzva dlužníkovi není potřeba?	Když ji věřitel nemůže uskutečnit nebo je nepochybné, že dlužník nezaplatí; domněnka věřitele nestačí.	§ 2021 odst. 1; 25 Cdo 1198/2019
Platí ústní slib ručení?	Ne, ručitelské prohlášení musí být písemné.	§ 2018 odst. 2 občanského zákoníku
Jaké námitky má ručitel?	Všechny, které má proti věřiteli dlužník.	§ 2023 odst. 1 občanského zákoníku
Čím se liší spoludlužník?	Věřitel po něm může chtít celý dluh hned, bez výzvy komukoli jinému.	§ 1872 odst. 1 občanského zákoníku
Čím se liší avalista na směnce?	Je zavázán jako ten, za koho se zaručil; námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu do 15 dnů.	čl. I § 32 a § 47 zákona č. 191/1950 Sb.; § 175 o. s. ř.
Zbaví ručitele oddlužení dlužníka?	Ne. Co mu neuhradí oddlužení, už po dlužníkovi nevymůže.	§ 414 odst. 6 insolvenčního zákona; 29 Cdo 3509/2010
Co může ručitel po zaplacení?	Vstupuje do práv věřitele včetně zajištění a může chtít náhradu od dlužníka.	§ 1937 odst. 2 občanského zákoníku

Přišla vám výzva k zaplacení jako ručiteli nebo spoludlužníkovi? Projdeme, co jste podepsali, zda věřitel splnil podmínky pro uplatnění ručení a jaké námitky máte, a podle toho s věřitelem vyjednáme splátky nebo vás zastoupíme ve sporu. Ručení a úvěry řešíme v rámci občanského práva. Napište nám.

Závěr

Ručitel neplatí až tehdy, když u dlužníka nic není. Platí ve chvíli, kdy dlužník nezaplatil ani po písemné výzvě, a někdy i bez ní. Ručení přitom přežije zánik firmy, odchod ze společnosti i oddlužení dlužníka. Kdo ručení podepisuje, má počítat s tím, že ten dluh může zaplatit celý sám.

Když už výzva přijde, rozhoduje pořadí kroků: zjistit, co jste podepsali, vyžádat si doklady, dát vědět dlužníkovi a teprve potom platit nebo jednat o splátkách.

Prameny

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1, § 731, § 732, § 1872, § 1875, § 1876, § 1937, § 1938, § 2018 až § 2027 (znění k 1. 1. 2026).
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 183 a § 414 (znění k 1. 1. 2026).
- Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, čl. I § 30 až § 32 a § 47.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 175 (znění k 1. 11. 2026).
- Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, § 112.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1198/2019.

Tento článek má informativní charakter a nepředstavuje právní poradenství. Vychází z právního stavu ke dni publikace; co přesně ručitel, spoludlužník nebo avalista dluží, záleží vždy na znění listiny, kterou podepsal, a na stavu dluhu dlužníka.

„Ručitel platí, až když dlužník nemůže.“ A kdy platí doopravdy

Tým IUSTORIA · Publikováno 5. 11. 2026

https://www.iustoria.cz/blog/rucitel-plati-az-kdyz-dluznik-nemuze/

Text je dílem chráněným autorským právem. Sdílení celého dokumentu bez úprav je vítáno; přebírání částí do jiných textů jen s uvedením zdroje. © IUSTORIA, advokátní kancelář, s.r.o.